

Balázs Attila

Magyar Fauszt

(az ördögi színjátékból)

Gyakran mesélik emberek, hogy látták. Legsűrűbben természetesen Debrecenben tűnik fel, de találkoztak már vele Szegeden is, Sopronban, Miskolcon, Baján, Békéscsabán, Ózdon, Ondódon, Keszthelyen, hovatovább egy ízben Kelebián. Budapesten ugyancsak gyakori „kedves” vendég. Egyesek tudni vélik, hogy a fővárosban, a Bimbó utca elején rögtön balra található libazöld paneltömbben húzódik meg, de erre nincs szilárd bizonyíték. Csak pár csipkés káposztafoslány a lépcsőházban, ennyi utalna arra, hogy ott kotyvasztaná titkos varázsitalait, gyógyleveleit a maga rejtett laborjában. Egyik csengőn, egyik postaládán, egyik elszórt levélen, drámai mozdulattal elhajított befizetési felszólításon sincs hasonló név, neki tulajdonítható álnév, persze, attól még ő valahol ott bújhat meg időnként. Ami viszont jelenéseinek időpontját illeti: leginkább úgy éjfél előtt, tizenegy és tizenkettő között szokott feltűnni valamelyik kihalt utcán – főleg akkor, amikor a felhők a hold elé tolulnak, a város hangulata megváltozik, s a harangok kondulni készülnek –, ösztövére teste hosszú, sötét, malaclopóra emlékeztető kabátban, úgy vágat felhúzott vállakkal, hóna alatt kerek fej káposztával. Előretolt homlokkal, loboncos hajjal igyekszik valahová, mint aki se lát, se hall, annyira lefoglalják a saját gondolatai. Annyira befelé néz, hogy nemegyszer megbotlik, majdnem orra esik, de hogy közben rágógumizik-e, vagy csak varázsszavakat mormol rezgő ajakkal, illetve mindkettőt egyszerre teszi, azt felettébb nehéz lenne a bármire is őszintén megesküvők csodálatra méltó bizonyosságával állítani, ellenben tény, hogy mozog. Ezzel együtt az egész ember lendületben van, ahogy az az örök életre kárhozottak esetében szinte kivétel nélkül megfigyelhető.

Ez hát a helyzet manapság a mi híres jó öreg *prof. Hatvani Istvánunkkal*, akiről itt tulajdonképpen szó van (nem nehéz kitalálni), s akiről az a kósza hír járja, hogy réges-rég lepaktált, szakszerű nemzetközi jogi kifejezéssel élve: ratifikálta szerződését az ördöggel, ezért képtelen meghalni. Pontosabban, egyszer már elhunyt, még hozzá súlyos eperohamban, 1786. november 16-án, délután négykor a saját házában, eltemették, de feltámadt, pusmogják, a sátán segedelmével, és azóta járja homályos útjait. Hajózik játszói könnyedséggel a józan ész és az azon túliak felségvizein egyaránt, mint egy jó magyar Bolygó Hollandi. Olyan eleganciával, mintha a kettő között nem vargabetűzne ijesztő repedés. Siet, mindig valami megoldatlan kérdésen töprengve, fizikai és szellemi határokra fittyet hányva,

tárt karokkal siklik az újabbnál újabb tudományos, ugyanakkor misztikus, annál kevésbé politikus kalandok, felfedezések felé. (Bár a politikum se teljesen kizárt.)

További szereplők: dr. Johann Faust (az átkozott örök ellenfél), továbbá a szintén nagy tudású orvos kollégák, ápolók, betegek, látogatók, portások stb. Nem utolsósorban magyar történelmi hírességek egész sora, világsztárok, történelmi celebek színes csokra.

Helyszín: egy kis kórház a város szélén, ahol megállt az idő, s néha csak a vastüdők monoton fújtatása hallik, az erdőben pedig tombolnak az énekesmadarak. Szélesebben, „helyszín” az egész bolygónk a maga ködként gomolygó, sokhelyütt vérgőzös, másutt frivol, akár fafej történelmével.

Cselekmény: főleg a két egymásra féltékeny polihisztor időnként kegyetlenségekbe hajló (szellemi) párbajozása a többiek előtt. Szó van hitről, hitetlenségről, sportról, tudományról, művészetekről, filozófiáról stb., nem utolsósorban gyógyászatról; Ég és Föld állásáról. Szív és Ész kapcsolatáról. Pokolról és Paradicsomkertről. Az ezek apropóján történő utazások kalandos cselekedetei is szórakoztató módon a művelt közönség elé tárva.

Összesítésben: természetesen a Jó győz. És megszólal az Angyalok Kara.

KERESZT, SÜLTPARASZT, FÜLBEVALÓ

Azt is mondják hitehagyott szájak, azért ferde a mi Szent Koronánk keresztje, mert beléje csapott a villám.

DR. FAUST: Arra gondoltak, hogy a mennykő, nem? Úgy jobban hangzik.

DR. HATVANI: Csitt, figyeljük inkább az adást! Nekünk szól. Okos emberek készítik, majd utána kommentáljuk.

DR. FAUST: Műsornak végül is műsor, ha jobban odafigyelünk, és ha kellőképp felerősítjük... magunkban a jóhiszeműséget, még értjük is. De hogy okos? Meg honnan jön pontosan?

DR. HATVANI: Meg miért, kérdené, ugyebár?

...egyes vélemények tehát erről szólnak. Koronánk szerintük – nem csak a keresztjével, de egész tömegével – veszi a jeleket az égből, hovatovább kommunikálni tud. Képes visszaszólni, továbbá mérlegelni, és végeredményben cselekedni. Adóvevő. (Valamiféle robot is egyben?) Ezzel magyarázható az a jelenség, hogy nemegyszer, amikor méltatlan fejre került, valósággal sokkolta az illetőt. És ezzel magyarázható az is, hogy a mi kalapos királyunk, ez a már-már betegesen gyanakvó osztrák férfiú, a titokban nagy terveket szövögető Habsburg-ármány, II. József – ez a szerencsejátékos lutrimanó, aki inkább az orosz cárral süvegelt –, miért nem akarta a fejére húzni. És miből álltak eme földrengető tervek? Elsősorban abból, hogy ők ketten egy új bizánci birodalmat hoznak majd létre.

DR. FAUST: Ez lett volna a nagy plánum? Azt a hepci-dencijüket!

DR. HATVANI: Ezt még nem hallottam, ezt a hepcit...

DR. FAUST: Én sem.

II. József ugyan e szövetségben a Monarchia menekvését látta, mindazonáltal nem magyarazza tettét, miért próbálta, amíg nála volt, tönkretenni a sajátos magyar jelképrendszerével együtt primán funkcionáló koronánkat. Miért érzett iránta ily heves gyűlöletet, miért próbálta rajta kiélni összes ferde hajlamát? Mert összeférhetetlen népség vagyunk? Nem híven az általa körvonalazott fejlődés-

ben az útjában voltunk? Minden rációja ellenére valószínűleg bízott a mágiában, miszerint ha kárt tesz a koronánkban, azzal árt az egész magyar népnek.

DR. FAUST: Hitlernek igaza volt, hogy ezeket a osztrák sültparaszt sógoraitokat bekapta reggelire. Hamm, kenyér nélkül!

DR. HATVANI: Még nem tartunk ott. Különben az oroszokat nem tudta bekapni, drága Johannom. Nyet, nyet...

DR. FAUST: Mert túl sokan maradtak, még a gulágjaik után is.

DR. HATVANI: Sokkal kevesebben, mint a kínaiak.

DR. FAUST: Azok még nincsenek sehol.

DR. HATVANI: Vajon onnan lesnek kifelé a szekrény alól?

DR. FAUST: Pszt, ez érdekel, bár már hallottam!

Kalapos József, hogy egy kis élccel éljünk, átprogramozási kísérlete következőképp és szerencsére nem sikerült. Nagy kárt tett ugyan, de nem helyrehozhatatlant. A magyar korona továbbra is működőképes, él, lelke van – kevesek bánatára, sokak örömeire. Utóbbi kedves hallgatóink többségének örömteli, hovatovább ujjongó visszajelzése is megerősíti. Azonban pártatlanoknak kell maradnunk, miközben minden véleménynek, minden elképzelésnek hangot adunk. Így természetesen azokénak is, akik azt vallják, mindig is létezett egy őskeresztény magyar királyság a Kaukázustól délre. Annak területe maga a Kárpát-medence, amelyre koronánk fennhatósága kiterjed, mint egy védőernyő, úgy feszül az egész terület fölé. Legalább tízezer éves, így hát teljesen téves, amit az iskoláinkban tanítunk a honfoglalásról. Mi, magyarok itt vagyunk, mindenkinél előbb, az úgynevezett Aranykor óta, előtte az Özönvíznek, ami ugyan nagy bajt hozott ránk, de túléltek a zubogó áradást. Sajnos, utána a papságunk nyelve összezavarodott, amiben a Biblia – összes ellentmondásával együtt – csak segíteni tudta, pedig Szent Koronánkat még régi táltosaink készítették, bizonyítandó, hogy tévedés van a dologban: a magyar a kiválasztott népség. Senki nem létezett itt előtte. A többiek jóval utánunk vetődtek ide. Eléggé tétován, késve bukkantak fel errefele.

(Zene felerősödik, crescendo, fokozatosan elhalkul. A műsornak vége [a következő epizódig]. Reklámok előtt a „rádió” virtuálisan elcsavarva. Katt!)

DR. FAUST: Értem, a többiek később jöttek e világra. Szegény elkésett, árva nemzedékek. Elveszett emberek.

DR. HATVANI: Hm.

DR. FAUST: Hümmögni lehet.

DR. HATVANI: Persze, én ettől független hiszek a magyarok istenében. Meg a Szent Bibliában.

DR. FAUST: Isten magyar? Meg Krisztus is az, nem beszélve a Szentlélekről. Ez három főmagyar egyben.

DR. HATVANI: Isten isten.

DR. FAUST: Most meg maga akar koccintani? Hu-hú! Persze, szíve joga hinni abban, amiben akar. De hisz abban is, hogy minden rossz újabban egy világméretű szabadkőműves összeesküvés eredménye.

DR. HATVANI: Maradéktalanul nem, bár van benne valami, kedves kolléga.

DR. FAUST: Eh... Ezért ment vissza anno Debrecenbe? Meg hogy egyszer ott önnek szobrot állítsanak?

DR. HATVANI: Isten mentse meg az embert attól, hogy a saját szobrát nézegetse, akár a saját kőművesei között otthon. Egyébként, ahogy a Pink Floyd együttes is éneklé majd: csupán egy újabb téglavagyunk a falban. Szobor ide, szobor oda. De mit jelentenek ők is ezer év múlva?

DR. FAUST: A Pink Floyd? Vélhetően semmit.

DR. HATVANI: Mindenesetre se többet, se kevesebbet, mint mi. Egyébként az az igazság, akkora honvágyam volt, hogy a gerincem nem tudta tovább cipelni a förtelmes terhet. Ezért vállaltam inkább az egymásnak keresztbetevős, egymásra mutogató és köpködős, kondér paradicsomként fortyogó, rotyogó, irigységtől dagadozó, fehér falra fröcsögő... mi még? (*Mély levegőt vesz*) Honi poklot, mert sejthető volt, hogy itt az vár rám. Előbb-utóbb az lesz belőle. De maga ezt jól tudja.

DR. FAUST: Én nem tudok semmit. Tanulni igyekszem. Diák vagyok, aki sosem jut el a valódi felismerésig. Akár ha ezer évet kap is ráadásul még, rövid az élet. Nincs egy ilyesfajta érzése?

DR. HATVANI: Néha igen.

DR. FAUST: Pink Floyd? Olyan remek magyar együtteseik vannak. Egyike hallja-érzi a másikat, eléggé ritka dolog. Ott az örök Hobo Blues Band. A nagy Hobo, meg például az a szám, valahogy így, hogy jöjj vissza, vándor. Mert nem lehet két hazád. Vándor? Tiszta Vogelweide. Bartók csillagánál biztos tünékenyebb, de nagyon bírom.

DR. HATVANI: Bartók a negyvenegy-harminckettes bolygó. Tudja?

DR. FAUST: A mikrokozmoszban?

DR. HATVANI: A makróban, kolléga.

DR. FAUST: Csak vicceltem. Jobban tudom magánál. Mérget vehet rá. A világ legnagyobb magyar muzsikáló planétája. Bolygó Hungaricus. Crescenciánk, vajh, mit tudhat róla? Asperger-kórját is ismeri?

(Csend, hangos léptek, bugyborékolgató rázogatósa valaminek.)

NŐVÉR: Csak azért jövök itt ilyen zajosan, nehogy megint meglepődjenek. Azt szeretném közölni, hogy a páciensünk felébredt.

DR. HATVANI: Melyikre tetszik gondolni?

NŐVÉR: Amelyiket a legutóbb hozott be a mentő. A Városligetben találtak rá eszméletlenül egy pad alatt. Úgy nézett ki, mint akinek nyavalyatörése volt. Sebeit elláttuk, mást nem találtunk. Megnézik? Tehát él, de nem mozog.

DR. FAUST: Mert lekötözték.

NŐVÉR: Le, amikor azt mondta, hogy a világúrból érkezett, valami hosszú fénycsövön keresztül, de miután teljesen normálisan viselkedett, és minden jel szerint nem mond túl nagyokat mégsem, csupán egy furcsa szerzet, hát kioldoztuk. Nyugton maradt, csak állandóan mintha valamiket számolna a fejében. Amúgy megjegyzem, se pénze, se biztosítása. Azt mondta, hogy törődésünkért hálálul mindent megjavít, ingyen.

DR. HATVANI: Például mit?

NŐVÉR: Rádiót-tévé. Megnézi az áramfejlesztőnket, ilyesmi. De a villanyre-zsó sem idegen tőle. Antennákat állít. Biztonsággal mozog a tetőn, mert ismeri a széljárást. Mondta, hogy egyedül az ablakot nem vállalja. Kérdeztem, honnan tudja, hogy betört, amikor onnan valahonnan nem is láthatta.

DR. HATVANI: Mire ő?

NŐVÉR: Azt válaszolta, hogy betegesen kifinomult a hallása. Így amikor az ablakunk ripityára hullott szét, neki – bár még messze innen – majdnem besza-kadt a dobhártyája.

DR. FAUST: Jó. Mi a neve ennek az embernek?

NŐVÉR: Azt nem tudom.

DR. HATVANI: Hogy lehet, hogy nem tudja?

NŐVÉR: Azt állította, úgy beverte a fejét a pad támlájába, amikor kiesett a fénycső végén, hogy a nevét is elfelejtette.

DR. FAUST: Hazudik. Nem akarja elárulni, de mi kizsedjük belőle. Egyébként kövér? Sovány? Milyen?

NŐVÉR: Sovány, szúrós tekintetű, de valahogy mégis álmodozó. Törődésre vágyik, mégis idegesíti az ajnározás, s olyankor szaporán jár a lába a paplan alatt. Ellentmondásos személy. Kíváncsi lennék, milyen véleménnyel bírna Psziché doktornő, ha megvizsgálná. Biztos mondaná, hogy borderline person, vagy ami- ket még szokott.

DR. FAUST: Pszichécske csak rakja össze előbb saját magát. Nem kell elkap- kodni semmit. Ez egy rendkívül izgalmas eset. Személyesen szeretném egzami- nálni.

DR. HATVANI: Nincs akadálya. De mennék én is.

DR. FAUST: Gyerünk, ez a mi emberünk.

DR. HATVANI: Van valami sejtése?

DR. FAUST: Oltári jó muri lesz, ha az előérzetem nem csal.

DR. HATVANI: Elárulná, miről van szó?

DR. FAUST: Gyerünk! Mindjárt meglátjuk.

DR. HATVANI: Na, mondja már, mi a nagy truváj!

DR. FAUST (*némi hatásszünet után nyomatékkal*): Ezt a fickót úgy hívják, hogy...?

DR. HATVANI: Na, hogy?

DR. FAUST: Nikola Tesla.

DR. HATVANI (*meglepetten*): Valóban? Akkor erről tényleg nem szeretnék lemaradni. De honnan tudja?

DR. FAUST: Sejttem. Illetve: fogadni mernék rá.

DR. HATVANI: Biztos?

DR. FAUST: Zihér.

(Sietős léptek, végig a folyosón, ajtón be. A szobában két darab ágy, szekrényke. Feszület a falon, beteg az ágyban. Csak az egyikben, a másik üres [meghalt az éjjel].)

TESLA: Uraim, kedves doktor urak, szép napot kívánok. Micsoda öröm, végre. Hogy tetszenek lenni? Foglaljanak csak helyet szerény átmeneti lakomban.

DR. FAUST: Köszönjük kérdését, megvagyunk, tűrhetően. Hát ön?

TESLA: Voltam már jobban is. De azért, mindent összevetve, nem rossz. Ellenére annak, ahogy a szerb mondaná, hogy kilötyintettem az ecetet. Amúgy még nem tudom, milyen szokott itt lenni az ebéd.

DR. FAUST: Szerény.

TESLA: Nem gond, ha jár hozzá tucat szalvéta. Meg evés közben is huszonkilencszer kezet lehet mosni.

DR. HATVANI: Megengedi, kérem, hogy egy kicsit megvizsgáljuk?

TESLA: Természetesen.

DR. HATVANI: Akkor vetközzön le derékig, kérem. Betegsége? Szed valamilyen gyógyszert? Allergia? Szívesen meghallgatnám a szívét.

TESLA: Tessék, itt van, csak valamiért a másik oldalon.

DR. HATVANI: Eléggé hevesen ver.

TESLA: Igen. Mindig is heves volt, de főleg azután lett ilyen, hogy egyszer leugrottam az esernyővel a háztetőről. Meg egyszer átszaladt rajtam az áram.

DR. FAUST: Ön villanyszerelő?

TESLA (*fanyar mosollyal*): Bár az lennék! Mert akkor elmondhatnám, hogy értek is valamihez. Én csak egy őrült vagyok. Mihaszna.

DR. FAUST: Ember, ne hülyéskedjen! Ön az egyik legmesszebb világító lángelme, aki valaha is megfordult ezen a földön. Ön nélkül, bátran kijelentem, a béka sötét vékája alatt lennénk. Értjük, mit akarok mondani? Valószínűleg még mindig Edison egyenáramú agyrémével küszködnék, ha nem adtuk volna fel már rég.

TESLA: Edison? Nem ismerek ilyen nevű illetőt. Én csak egy szerencsétlen hülye vagyok, akit mindenki átvert, amíg a fellegekben járt. Jártam. Ennyi. Edison? Az meg ki?

DR. FAUST: Idesüssön: az istenség lehull, pár pillanat még...

TESLA: ...de támad már új szenvedély: örök fényét habzsolni hogy' rohannék.

DR. FAUST: Előttem a Nap, mögöttem az éj, felettem a menny, alattam a tenger – szép álom...

TESLA: ...s közben minden fény kihal.

DR. FAUST: No, látja, semmi baj. A maga memóriájával.

TESLA: Mégse tudnám megmondani pontosan, mit keresek itt.

DR. FAUST: Drága barátom, higgye el, ezzel az érzéssel nincs egyedül.

(*Csend.*)

DR. HATVANI: No, pesszimisták klubja, ez kimaradt, hogy: haj! lelki szárnyakhoz nem egyhamar, de szerezhetsz testi szárnyat is az ember.

TESLA: Már akartam mondani. Csak németül jutott eszembe előbb.

DR. FAUST: Nekem nincs bajom a fordítással.

TESLA: Tulajdonképpen nekem sincs. Ezen gyakoroltam a magyart. Goethe mestert lődöztem szerte apránként, amikor itt dolgoztam Pesten, a Központi Táviró Hivatalban. Kíváncsi voltam, vajon összeáll-e majd valahol?

DR. HATVANI: És összeállt?

TESLA: Nem tudom. El kellett mennem. De biztos vagyok benne, hogy a kiváló elmékben valahol összezárt az áramkör.

DR. HATVANI: Nézze, ez egy furcsa, nagyon régi kérdést indukál bennem. Mi egész pontosan tudjuk, ön kicsoda.

TESLA: Sok hasznuk nem származik belőle, de kérdezzenek szabadon.

DR. HATVANI: Régi vitás kérdés, de ön szerint, tegyük fel, ha egy fejet, koronát félre-, levágunk a testről – tudja, orvosok vagyunk, nem pribékek, de mégis –, szóval, a fejnek lehet még valami érzése, gondolata? Tudom, hogy furcsa.

TESLA: Nem furcsa, és azon se vagyok fennakadva, miért épp tőlem kérdi. Igazából két dologból állunk: vízből meg elektromosságból. Laikus vagyok az agyműködést illetően, de nem tartom kizártnak, hogy akár rövidke ideig még elemként működjön az elme a radikálisnak is nevezhető beavatkozást követően. És ez talán elég legalább egy fél gondolatra. Elnézést, nem tudom, hogy sikerült-e válaszolnom.

DR. FAUST: Bingó! Az ördög üdvözli önöket a birodalmában. Kérem, számoljuk össze, kinek hány pontja van.

DR. HATVANI (*dr. Fausthoz*): Bimbót mondott? Szerintem pihenjünk mindannyian egy kicsit. Maga is, Tesla úr.

TESLA: Magyar barátok közt Miki.

DR. HATVANI: Pihenjen egy jót, Miki.

TESLA: Pihenek is, rám fér az utazás izgalmai után. Csak annyit mondanék még, hogy az idő.

DR. FAUST: Mi van az idővel?

TESLA: Kicsit furcsán működik itt az önök kórháza körül. Nem kellett sok, hogy észrevegyem. Itt belül valamiféle védőburok működik, de körötte? Mintha holmi zavar lenne az éterben. Nem vették még észre? Mintha valahogy összekutyulódtak volna a mágneses hullámok, azáltal görbületei keletkeztek az időnek.

DR. FAUST: Tudjuk mi is, de megszokás kérdése.

TESLA: Ami igaz, igaz. Nekem is rengeteg dolgot meg kellett szoknom az életemben. Némelyiket ugyan hiába próbáltam.

DR. FAUST: Például?

TESLA: Például a női fülbevalót.

DR. HATVANI: Jó éjt, maradjunk egyelőre ennyiben. Jobbulást, kedves Tesla úr.

TESLA: Kérem, már jobban is vagyok. Csak bedobom még ezt a kis altatót. És pillanatig se szeretném feltartani önöket. A huzamosabb használat esetleges mellékhatásairól megkérdem majd a nővérkét.